Try... ...nnego.

Conciones.

Chromocki

X. Antoniego od S. Nepomucena Schol. Piar: Kazanie przy zaczęciu JO. Trybunału Skarbu Koronnego.

KAZANIE

Przy záczęciu Jaśnie Oświeconego Trybunału Skárbu Koronnego.

Zá Prezydencyi.

J. W. Nayprzewielebnieyßego J Mći Xiędza

FRANCISZKA ANTONIEGO

Na Dmeninie

KOBIEŁSKIEGO,

BISKUPA ŁUCKIEGO y BRZESKIEGO LITT: KANCLERZA NAYIASNIEYSZEY KROLOWY JMći POLSKIEY.

Oraz

Zá Marſzałkowſkiey Laſki

Jáśnie Wielmożnego J Mći Pana

KAZIMIERZA STANISŁAWA

Na Steczance, Kuſtynie, Jwańczycach y Chabnym.

STECKIEGO

Kaſztelana Kijowſkiego, Dymirſkiego, Romanowſkiego, &c. Staroſty. Pułkownika Woyſk J. K. Mśći y Rzepltey.

PRZESWIĘTNYM IMIENIOM JASNIE OSWIECONEGO TRYBUNAŁU

DEDYKOWANE.

Przez X. ANTONIEGO od S. Nepomucena, *Schol: Piar:* Ordynaryuſza Tegoż J. O. Trybunału w Radomiu w Kośćiele Farnym.

MIANE.

Roku Pańſkiego 1747.

17.

w WARSZAWIE
w Drukarni J.K.Mći y Rzepltey XX. *Scholarum Piarum.*

NA HERBOWNE KLEYNOTY
J. W. JM. X. PREZYDENTA
Y
J. W. JM. P. MARSZAŁKA
TRYBUNAŁU Skárbowego Koronn:

Flore ſuo, ut fas eſt, juſtus notat omnia Præſu.
Jnde malis pænas, præmia & inde bonis.
Nempe patet propter virtutem ſuccus odorque,
Reſtat delictis aſpera ſpina Roſæ.

Sunt ſua naturæ, legum ſua jura, tenetque
Et fortuna & Mars, & ſua ſigna ſcelus.
Steccia quis neſcit, cujus ſunt ſigna ? ſalutis
Cum referunt noſtræ certa trophæa Crucem.

JASNIE WIELMOZNYM
I. O. Trybunału Skarbowego Koronn:
KOMMISSARZOM
Y
MIŁOSCIWYM DOBRODZIEIOM.
z Senatu.

J. W. JMći X. FRANCISZKOWI KOBIELSKIEMU Biſkupowi Łuckiemu PREZYDENTOWI.
J.W.JMći P. KAZIMIERZOWI STECKIEMU Kaſztelanowi Kiiowſkiemu MARSZAŁKOWI.
J.W.JMći P. MACIEIOWI KOZMINSKIEMU Woiew: Káliſkiemu
J.W.JMći P. MICHAŁOWI POTOCKIEMU Woiew: Wołyńſkiemu.
J.W.JMći P. MIKOŁAIOWI PODOSKIEMU, Woiew: Płockiemu.
J.W.JMći P. JAKUBOWI NARZYMSKIEMU Woiew: Pomorſkiemu
J.W.JMći P. MACIEIOWI MICIELSKIEMU Kaſztel: Poznańſkiemu.
J.W.JMći P. FRANCISZKOWI MOSZCZYNSKIEMU Kaſztelanowi Brzeſkiemu Kuiawſkiemu.
J.W.JMći P. KAZIMIERZOWI RUDZINSKIEMU Kaſztel: Czerſk:

Legum Cuſtodes, & Numina Sancta Senatûs
Magni Conſiliô, juſtitiâque Patres,
Vobis Judicibus, ſpes eſt certiſſima, habebunt
Virtus præſidium ſuppliciumq; Scelus.

z Stanu Rycerſkiego.

Z Ziemie Wieluńſkiey.
J.W.JMći P. PROKOPOWI NIEMOIOWSKIEMU Podcz: Oſtrz:
Z Woiewodztwa Brzeſkiego Kuiawſkiego.
J.W.JMći P. ALEXANDROWI MIROSŁAWSKIEMU Staroście Kleckiemu Sędziemu Ziemſkiemu Jnowrocławſkiemu.
Z Woiewodztwa Jnowrocławſkiego.
J.W.JMći P. ANDRZEIOWI BIEGANOWSKIEMU Miecznikowi Bydgoſkiemu. *Z Ziemie Chełmſkiey*
J.W.JMći P. ŁUKASZOWI WĘGLINSKIEMU Cześn: Kraſnoſtawſk:
Z Woiewodztwa Wołyńſkiego.
J.W.JMći P. JOZEFOWI ZAGORSKIEMU Podſtolemu Wołyńſkiemu
Z Woiewodztwa Podolſkiego.
J.W.JMći P. PIOTROWI ODRZYWOLSKIEMU Podczaſzemu Czerwonogrodzkiemu. *Z Woiewodztwa Bełzkiego.*
J.W.JMći P. XAWEREMU POTOCKIEMU Krayczemu Koronnemu.
Z Wo-

Z Woiewodztwa Płockiego.

J.W.JMći P. PAWŁOWI MOSTOWSKIEMU Generałowi Adjutantowi Woyſk J. K. Mći y Rzeczypoſpolitey

Z Woiewodztwa Podlaſkiego.

J.W.JMći P. MACIEIOWI STARZYNSKIEMU Piſarz: Grodz:Bráńſk:

Z Woiewodztwa Rawſkiego.

J.W.JMći P. BAZYLEMU WALICKIEMU Podczaſzemu Rawſkiemu.

Z Woiewodztwa Chełmińſkiego.

J.W.JMći P. FELICYANOWI BIAŁOBŁOCKIEMU Aſſeſſor: Sądow Pruſkich. *Z Woiewodztwa Malborſkiego.*

J.W.J.Mći P. MICHAŁOWI LESKIEMU Chorążemu Malborſkiemu.

Z Woiewodztwa Czerniechowſkiego.

J.W.JMći P. FRANCISZKOWI LEDOCHOWSKIEMU Star: Włodzimirſkiemu Rotmiſtrzowi Woyſk J. K. Mći y Rzepltey.

Electi Cives de Nobilitate Polona,
Authores legum quos jubet eſſe Themis.
Nil eſt juſtitiæ metuendum ſcilicet Ordo
Condit hic, atq; idem condita jura tenet.

Od Woyſka.

J.W.JMći P. STANISŁAWOWI SŁUGOCKIEMU Straznikowi Poln: Koron:

J.W.JMći P. STANISŁAWOWI GUMOWSKIEMU Stárośćie Olſzań:

J.W.JMći P. JOZEFOWI SIEMIENSKIEMU Cześnikowi Przemyſkiemu Pułkownikowi Woyſk J. K. Mći.

Jura negat ſibi facta nihil non arrogat armis
Miles, lex illi tota ſub enſe cadit.
Non tamen hæc Vobis Cenſura nocebit, apud Vos
Una tenet tabulas, arma ſecunda manus.

Z Grodu Vacante Terreſtri Officio.

J.W.JMći P. STANISŁAWOWI SWIDZINSKIEMU Woiew: Brácławſkiemu Stárośćie Rádomſkiemu y Lityńſkiemu.

J.W. JMći P. MARCINOWI SWIDZINSKIEMU Sędziemu Radomſk:

J.W. JMći P. ANDRZEIOWI SWIĘCICKIEMU Piſar: Grodz Radom:

Perpetuum populo quibus eſt conceſſa poteſtas
Dicere jus, ſed ad hunc nonniſi fixa locum.
Cum modo pro Regno jus dicitis, iſta poteſtas
Vos dare jus Regnis, exhibet eſſe pares.

Ex Officio Skarbu Koronnego.

W. JMći P. WALERYANOWI KICINSKIEMU Starośćie Krzeczewſkiemu Piſarzowi Naywyżſzemu Skarbu Koronnego.

Qui Sanctas Patriæ leges ſervatis ad ungvem
In Veſtris manibus jure tenentur opes.
Nec per Vos deſunt juſtis ſua præmia; & ille
Nil habet à Vobis, qui ſine lege petit.

KTorem już z publiczney Kośćioła ámbony, przy godney prezencyi y nie tęſkliwey attencyi Twoiey J. O. Trybunale, Kaznodzieyſkie ogłośił prawdy, znowu też ſame, z pod Drukarſkiey wychodzące praſsy, Wam ſámym J. WW. M. Mći Panowie y Miłośćiwi Dobrodzieie oddaię łaſce y protekcyi. Iáko bowiem tym, lubo przez nieudolne uſta moie ogłoſzonym, łaſkawą w Kośćiele ſprzyialiśćie audyencyą, ták nieomylnie twierdzę, że pod Godnych Imion Waſzych záſczytem y Protekcyą, ná publiczny świáta wychodzącym widok znáczney przydacie powagi y eſtymacyi. Iákoż kiedy ſię ná Godność Oſob y Imion, ktoremi ſię cámemu prawie wſławiacie światu zapatruię, przyznać mi z Petrarchą należy, że: Hæ ſunt Domus libertatis, honoris, doctrinæ & pietatis, káżdego w ſzczegulności Dom Waſz J.W. Sędźiowie táki ieſt, z ktorego Oyczyzna zaſzczyt, wolność narodu, Prawa, y ſprawiedliwość ſwoię cáłość, y nieſkażytelność, kroleſtwo honor y obronę, publiczne w Senacie, w Prowincyach, Ziemiach, Powiatach, Grodach, Trybunałach, Izbach Poſelſkich, Rycerſkim Kole rády y Sentymenta iaſną náuki prawdę, prawda záś mieyſce y ſwoię ze wſzech miar cenę, lud poſpolity gorliwego o honor Boſki bierze przykład Nabożeńſtwa. Boć, lubo ieſt z ſwoich właſnośći ſzacowna záwſze wolność złota, ozdobny z ſwoiey iſtoty honor, nieśmiertelna z ſwey nátury mądrość y náuka, nigdy dosyć niewychwalona przed ludźmi, á przed Niebem wielce záſługuiąca Pobożność; iednákże większego wolność nábywa ſzacunku, kiedy na ſwoię obronę niezwyciężonych głową y męſtwem, fortun życia, krwi nawet właſney nieżałuiących znayduie ſynow; ozdobnieyſzy, ſtaie ſię honor, gdy godnieyſzemu cnotą y ſławą doſtáie ſię kan-

kándydatowi; náuki tym bárdźiey w ludzkiey ożywiaią ſię pámięći, tym ſzerzey y piękniey po cáłym zákwitáią świecie, im więcey ſwoich eſtymatorow, álbo pilnych liczą ſektatorow: y pobożność ſáma tym ſię bárdziey w ſercach ludu poſpolitego wkorzenia, im więcey tęż ſamę dobrym przykładem promowuiących widzi mężow. Ktoż tego w káżdym z Was oſobna J. W. J. O. Trybunału Skárbowego Sędźiowie in unum congregati *nie widzi? kto nie uznaie? ponieważ:* ita acceditis Curiæ quorũ ut cælum ſideribus, ſic Patria meritis illuſtratur, quibus nihil quoad Sapientiam gravius, quoad dignitatem pietatemq; honorificẽtius. *Stoiſz pierwſzy na celu* Gemma Præſulum J. W. Mći Xięze Biſkupie Łucki oraz Brzeſki Litewſki, J.O. Trybunału *od wieku pożądany* PREZYDENCIE; *iuż to z właſnego iuż y z kolligowanych Imion w całey Koronie Polſkiey y poſtronnym ſławnych Narodom*, SZEMBEKOW, PONINSKICH, MAŁACHOWSKICH, DĘBOWSKICH, SUŁKOWSKICH, WOŁŁOWICZOW, TURSKICH, RYCHŁOWSKICH, DUNINOW, WYSOCKICH, BYSTRZANOWSKICH, PIĘNIĄZKOW, SZCZEPKOWSKICH, GOMOLINSKICH, *y innych tyſiącznych Męſtwem, Radą, Mądrośćią, Pobożnośćią znamienitych Domow; iuż z wyſokich honoru ſtopniow, do ktorych Cię nie ták reſpekt Pańſki, iáko znaczne zaraz* à teneris *w Kośćiele zaſługi y właſne promowowały cnoty; naprzod Prelaturę Proboſtwa Katedralnego Krakowſkiego, potym Nominacyą Helmińſką, po Tey Infułę Kamięniecką, daley do pochowania ciał Krolewſkich w Krakowie*, cum omni qua par eſt pompa funerali *Deputacyą, po tey zaś iáko* intimo à Corde Regis *Kanclerſtwo* S,R.M. tandem *Łudzką y Brzeſką Litewſką Kátedrę, á teraz* in præſenti PREZYDENCYĄ J. O. Trybunału Skárbowego Koronnego *ofiaruiąc; iuż to y z innych, ktorym* par pretium *wynaleść nie można przymiotow Twoich świátu chwalebny Polſkiemu. Stoiſz mowię na celu, na tę iáko* ſuper candelabrum *Prezydencką wyſadzony funkcyą; z ktorego* pares normã vitæ, Succeſſores *Prezydenći* Zelum Juſtitiæ *inni Sędziowie: pilność w ſłuchaniu ſpraw, y ſłuſzności w decyzyach, inni przykład prawdźiwego* ex omni parte *Sędźiego brać powinni. Ale że nie na ſamych tylko Domu Twoiego y Imion zkolligowanych, prerogatywach, áni też ná wyſokich honoru polegaſz ſtopniach, tą ſię ſławnego Poety rządząc maxymą:* virtute decet non ſagvine niti. *Więc rożlicznemi przy*

Bi-

Biſkupiey doſtoynośći, nie ták ludzkiemu oku, iáko ſamemu tylko BOGU *iák naypilniey uśiłuieß wſławić ſię cnotami, ábyś to rzeczą ſamą pokazał, że Dom Twoy* J. W. PREZYDENCIE *nie tylko ieſt:* Domus libertatis & honoris, *ale też* doctrinæ & pietatis. *Oczywiſte prawdźiwey y wyſokiey nauki oraz świątobliwośći Twoiey wſzędźie, oſoblіwie zaś w Dyecezyi ſwoiey dajeß dowody, kiedy náuką Chrześćiańſką w oſobie właſney, nie tylko prawowierne naſycaß duße, ale też y innych, gorliwą pracą głoſem Paſterſkim do owczarni wprowadzaß Chryſtuſowey; z kąd Kośćioł Xſtuſow, pożytek, powierzone pieczołowitośći y ſtáraniu Twoiemu owieczki ßczęśliwość, Narod Polſki zaßczyt, Biſkupia doſtoyność ſwoią zábiera eſtymacyą. Nie mnieyßą Chwałę Polſka Korona y W. X. Litt. ma z Ciebie* J. W. Kaſztelanie Kiiowſki, J. O. Trybunału Skárbowego MARSZAŁKU; *ktory iák teraz* in Sãctuario juſtitiæ *pierwße nad innych zaſiadaß mieyſce: ták ſobie w procedencyi* per Nomina magna Quiritũ *Domu twoiego w obronieniu praw y ſwobod Oyczyſtych* Arte & Marte *w pomnożeniu ſławy y honoru Polſkiemu Imieniowi, w publicznych dla miłośći dobra poſpolitego podiętych funkcyach, w zupełnym y wiernym ſprawiedliwośći S. ádminiſtrowaniu; w umieiętnośći Praw y ſtatutow Rzpltey, w Bogoboyności y świątobliwośći życia, nikomu prymu odebrać niedopußczaß. Krotkiey przemowy ßczupłość nie pozwala mi,* ut ſeriem *Antenatow Twoich* ex ordine pandam; *ponieważ to Polſkiemu wiadoma świátu, że pierwße ták* w *Koronie iáko y W. X. Lit: Familie do Twey ſię przez śćiſłą Kolligacyą śćiągaią pochwały y godnośći, iáko to* J. O. Xiążąt KORYBUTOW, ROZYNSKICH, J. W. POTOCKICH, TRYPOLSKICH, NIEMIEROWICZOW, JWANICKICH, ORANSKICH, CIESZKOWSKICH *&c:* ex lectiſſima vero conſorte KOSSAKOWSKICH POTOCKICH, ŁASZCZOW, Xiążąt CZETWERTYISKICH OLIZAROW, ŁASKAWSKICH, *y innych niezliczonych ktorych Senatorſkie Purpury, Prymacyalne Krzyże, Biſkupie Infuły, Hetmańſkie Buławy, y wßyſtkie inne honoru inſignia, dziedzictwem práwie w nadgrodę prác dla Oyczyzny podiętych, zaſług w niey y innych chwalebnych czynow fortuna záłożyła. Nie wſpominam tu twoich w ßczegulnośći prac y fatyg dla Oyczyzny, y dla ucalenia wolnośći podiętych* J. W. MARSZAŁKU, *ktore Cię* ſago togaq; clariſſimum *czynią: bo ktoreß ſię publiczne funkcye ználeść mogą,* kto-

ktorychbyś Ty pro suæ Gloria Gentis *nieodprawił? czytać* Volumina legum, *Tam Twoiey pracy dokumenta niezgluzowanym zápisane charakterem, wiecznie trwać, y w świeżey u potomnych wiekow żyć będą pamięci. Omiiam wßystkie inne ktoremi iák słońce promieńmi iáśnieieß cnoty; te albowiem lepiey głębokie milczeniem ádorować, niż obßernieyßym wychwalać stylem przynależy. A coż dopiero gdybym w pártykularne Was wßystkich* J. WW. Tak Stanu Senatorskiego iáko y z Stanu Rycerskiego J. O. Trybunału Sądziowie *zaßedł pochwały,* Si mihi sint centum lingvæ sint oraq; centum *nie potrafiłbym wyraźić tey ktorą z Was ma Oyczyzna, Majestat, Religia, estymacyi y zaßczytu. Dosyć mi o Was owym Syliußa mowić zdaniem:* Vobis est justè permissa potestas juris, & æquarum custodia legum, *że iáko przy obronie Oyczyzny, przy ocáleniu wolności, przy honorze Majestatu obstawaiąc, życia własnego ážardować nie żałuiecie, ták przy utrzymaniu Koronnych Praw, w naymnieyßym punkcie, przy administracyi káżdemu według zasług y winy Swiętey správviedliwości, gdy fortuny, prace, fatygi uśilne, to y życie łożyć rzecz wam naymilßa, ile gdy Wam niczego co w sp'awiedliwym Sędziu znaydować się powinno niedostaie. A kiedy* Gloria Regni est reperisse judices exquisitos, *Toć nieomylna konsekwencya że nie śmiertelną Oyczyznie y Wam samym z funkcyi teraźnieyßey przynieśiecie sławę, z czego* quæ Vos posteritas, quæ non mirabitur ætas, J. W. Sędziowie? *kiedy* postposito privati boni commodo, *to ßczegulne intentum macie áby z ádministracyi sprawiedliwości, nic inßego, tylko uspokoienie stron porozniony ch, satysfakcya ukrzywdzonym, nagana winnym, honor y ußczęśliwienie Oyczyzny wypływało. Będą Was iuż to z Godności Imion y Kolligacyi Waßey, iuż z zasług y miłości dobra pospolitego, iuż z náuk y mądrości, osobliwie zaś z teraźnieyßey funkcyi Waßey,* J. W. Sędziowie, *nietylko w tym Areopagu, ále wßędzie po Historyach potomne wspominać wieki, czytać będą dekreta, razem y pochwały Waße. A ia przy tey rekognicyi Godności y pochwał Waßych, gdy tę lichą Kaznodzieyską pracę moię oddaię, ná znák powinney od Zakonu moiego weneracyi, Zyczę:* à Supremo Remuneratore *zá ták wielkie y godne w Administracyi Trybunału Skarbowego prace y fatygi, iako nayobfitßych z Skarbu Niebieskiego Fortun y naypierwßych w Oyczyznie honorow.*

JJ. WW. M. W. M. PP. y Dobrodzieiow.

Nayniżßy sługa

X. ANTONI od S. Nepomucena
Scholarum Piarum.

KAZANIE. I.

Przy powitaniu J.O. Trybunału *utriusq; subsellij Senatus & Equestris Ordinis.*

Mittam vobis Spiritum Veritatis. Joan: 15.
Diligite Iustitiam, qui judicatis terram. Sap. 1.

PRzyszedł czas w ktory według praw Koronnych sześcioniedzielney w tym Mieście Skarbowey Kommissyi, upragnionym Swiętey Sprawiedliwośći Sądowa otwiera się Jzba. Nastąpił dzień w ktory z Przeświętnych Woiewodztw, Ziem y Powiatow *Electi è millibus*, głosem Boskim *vox populi vox DEI.* J. O. J. W. Senatorskiego y Rycerskiego Stanu Dygnitarze, Deputaci oraz y Sędziowie iuż to J. O. J. W: Jmion dystyngwowani powagą; iuż w publicznych obradach y funkcyach z mądrych sentymentow wspaniałym zaszczyceni rozumem: *præclaro nomine quivis Jllustris, necnon factis illustrior ipse,* z szczegulney ku dobru pospolitemu miłośći, domowe zostawiwszy progi na uprzykrzone prace, zdrowie swo ie, *usibus sitientium justitiam,* konsekruiecie. Więc niech będzie naypierwey wieczna część y chwała *Regi sæculorum,* za Opatrzność nad Polskim Narodem: że Was wybranych z wyrokow swoich *quos prædestinavit hos & vocavit,* zgodnych y zdolnych Sędziow, do tak wysokiey, bo na mieyscu swoim prerogatywy, *ut judicentur omnes, qui non crediderunt veritati* w do- 2ad Thes sa: 2.
brym zgromadził zdrowiu do rozsądzenia y uznania według BOGA Prawdy, w zachodzących między poroźnionemi stronami kontrowersyach. Należy po BOGU Nayiaśnieyszemu AUGUSTOWI III. P. N. M. głębokie podźiękowanie za Oycowską nad

 pod-

poddanymi pieczołowitość, że Wam, *ut bene ſit Patriæ*, dla utrzymania Praw y wolnośći zupełną władzą *Vice-Regiæ Majeſtatis* udźiela cháракteru, áby gdy pod ſłodkim Jego Panowaniem, y walecznym Auguſta Jmieniem zewnętrzny w Oyczyznie kwitnie pokoy, że ſię na nas owe Piſma S. prawdzą ſłowa: *cum fortis armatus cuſtodit, in pace ſunt omnia*, gdy Pan świątobliwy, Pan mądry, Pan łaſkawy, Pan mocny, Pan ſprawiedliwy, ma pilne o poddanych ſtáranie w pokoiu beſpiecznie záſypiamy Polacy, y do wewnętrznego między partykularnemi oſob intereſſami konkuruiąc uſpokoienia Wam J. W. Sędziowie przez Adminiſtracyą ſpráwiedliwośći, *ut juſtum cuiq; tribuatur*, ſwoiey powierza władzy. Wſzákże ieżeli to prawda co Lipomanus twierdzi: *beatam eſſe Rempublicam, in qua viri potentes & timentes DEUM in quibus ſit veritas, & qui oderunt avaritiam Judices eliguntur*, że ſzczęśliwość Rzeczypoſpolitey pochodzi ztąd naybárdźiey, gdy do Parlamentow, Trybunałow y Jzb Sądowych, mocni ſędziowie powagą y rozumem, boiący ſię BOGA, rzetelni, dálecy od łakomſtwa, obierani bywaią? Tey ſzczęśliwośći cáłey Rzeczypoſpolitey powinſzować mi należy, ile z Was każdego temi przyozdobionego od BOGA tálentami, witam y ádoruię, *Pars magna Senatûs.* Czyni nádzieię dobrych ſukceſſow Oyczyznie, wyprobowana *in arduis* dzielność Twoia J. W. PREZYDENCIE; to rokuie z dáwnych lat niezkazytelna ku Májeſtatu wierność twoia, doſkonała Praw Oyczyſtych wiadomość, y w ich utrzymaniu gorliwość, ile Cię J. W. Prezydencie Koronne ſtany ſłowy Doktora Narodow uznaią: *Epiſcopum ſine crimine, non turpis lucri cupidum, hoſpitalem, benignum, juſtum, Sanctum, potentem, in doctrina ſana, exhortari & eos qui contradicunt arguere.* J. W. Biſkupa bez naymnieyſzey noty, bez chćiwośći ná żaden zyſk, wielce poważonego Senatora, ludzkiego, łaſkawego, káżdemu przyſtępnego, sprawiedliwego, świątobliwego w wyſokich náukach biegłego, mocnego na zprzećiwiaiących ſię práwu Boſkiemu, y KoronnemuPrezydenta. Z Was tákże pewna nadzieia ſzczęśliwośći w tym Areopagu, *per titulos grandes per Nomina magna Quirites*, J. W. Senatu ozdoby, *Patriæ Patres*, J. W. Rycerſkiego Stánu, *firma columina Gentis* Kommiſsarze y wſzyſcy z ktorych J. W. Trybunału tego ſzacowna wiie ſię Korona, z ktorych *faſcibus & titulis, ſatis eſt illuſtre Tribunal.* Was dawnym zwyczaiem z mieyſca tego głęboką witaiąc uniżonośćią káżdemu generalnym terminem Pawła Swiętego przyznaię pochwałę: *Vos Genus electum, populus acquiſitionis, ut virtutes annuntietis Ejus, qui vocavit vos in admirabile lumen ſuum.* Wybor Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, ludzie do ſądow Narodu dobrani ábyśćie naywyżſzą moc Sędziego, od kto-

rego

rego żadney w ſądach niemaſz áppellacyi, w ukaraniu docześnie wyſtępkow, Niebu y świátu pokazali. Mam ieſzcze oſobliwy dokument ſpráwiedliwych w ſądach Waſzych Dekretow, błogoſławieńſtwa zciągnienia *deſuper* ná Oyczyznę naſzę, kiedy przy reaſſumpcyi tey J. O. Trybunału, obietnicę Ducha Boſkiego, Ducha Prawdy macie z nieba: *Mittam Vobis Spiritum Veritatis.* A że według Hugona troiáki Duch Prawdy uważa ſię: *Veritatis Juſtitiæ, veritatis doctrinæ, veritatis vitæ;* niechay Wam przy wyſokim rozeznaniu z miłości BOGA y bliźniego Przedwieczna ſprzyia Prawda w ſprawiedliwych decyzyach. *Veritas Juſtitiæ, Diligite juſtitiam qui judicatis terram:* mieycie wzgląd ná ſprawiedliwość Boſką ktorzy ſądzicie ludzi. Sobie záś według powinności Apoſtolſkiey funkcyi, ktorey ieſt iſtność opowiadać: *declinare à malo & facere bonum,* obieram, *Spiritum vitæ & Doctrinæ.* Kiedy ći J. O. Trybunale niektore prawdy Chrześciańſkie do życia dobrego należące Sędziego przełożyć zechcę zá pomocą Boſką. A nayprzod do poſpieſzenia ſpraw y pilney w nich uwagi, do ukochania ſpráwiedliwości, ktora iák ieſt koniecznie potrzebna, dowiodę *w I. Punkcie,* kiedy powiem: Sap: 1.

Ze publicznego dobrá cáłość y wſzelkie w Páńſtwach ſzczęście záwiſło na ſprawiedliwości.

w II. Punkcie dowiodę że do utrzymania tego ſzczęścia, káżdy Sędzia powinien bydź pełen Ducha Bożego, Ducha Prawdy.

w Konkluzyi Pomiarkuieſz ſię J. O. Trybunale, iákim duchem maſz iść do przyſięgi obowięzuiącey Cię ná Sędźiowſką funkcyą. *Ad Majorem Dei Gloriam.*

JLe z rozporządzenia Boſkiego do zachowania cáłości podmieſięcznego świáta y wſzelkiego ſtworzenia ná nim należy Słońce; tyle do utrzymania poſpolitego dobra w Monarchiach, Kroleſtwach, Páńſtwach, y w nich ſtanow przy cáłości práw pomaga ſpráwiedliwość. Zá obrotem ſłońca, wſzyſtkie ſię w świecie konſeruią rzeczy; ſłońce dzień dzieli od nocy; ſłońce ożywia ziemię, ogrzewa ſtworzenia, wymierza czaſy: Słońce przez ſwoię influencyą w gorach rodzi złoto, w ziemi zboża ſpráwuie obfitość; ſzkodliwe wyſuſza humory, w ludziach zdrową utrzymuie konſtytucyą, chorym folgę nie małą czyni: Słońce wſzyſtkich iednákowo oświeca bez bráku Oſob, y godności. Z tych ſkutkow w podobieńſtwie z ſłońcem ſpráwiedliwość kładzie Bonawentura S. *Sol moralis juſtitia eſt:* Niechay tá ná Firmamencie Páńſtw iáśnieie, wſzyſtko w dobrym porządku zoſtawáć będzie. Prawa Boſkie y ludzkie poſtanowienia w cáłości záchowane będą. Sprawiedliwość dzieli ſłuſzność od nieſłuſzności, cnotę od wyſtępku, kárę, od nadgrody, S. Bonav ſup: Pſal: 118.

 przy-

Hugo C. sup: Mat 10. przyznawa własność każdemu: *Justitia dat unicuiq; quod suum est*, Sprawiedliwość wykorzenia niecnoty, zaszczepia pokoy, Majestaty gruntuie Monarchow: Sprawiedliwość powszechną cnot wszystkich Matką: sprawiedliwość bez respektu na godność, dystynkcyą, prywatny intereß *omnibus omnia*, sprawiedliwość, upadłych dźwiga, w złym zaciętych na prostą naprowadza drogę, od wieczney zguby broni, zgubionych przez niesłuszność, na fortunie, honorze, y sławie, do nabycia utraconego przyprowadza dobra. Utwierdza tę prawdę sentymentem, swoim Cypryan S. *Justitia, pax est populorum, tutamen Patriæ, immunitas plebis, munimentum Gentis, cura langvorum, gaudium hominum, solatium pauperum, hæreditas filiorum*. Tak potrzebną światu całemu uważaiąc cnotę S. Bruno De Ornâ Eccl: c. 4 mowi: *Tolle solem quid nisi tenebræ: tolle Justitiam & perijt mundus*. Znieść słońce z firmamentu Nieba; y w samych tylko grubych iest żyć ciemnościach, w odmienionym natury porządku zostawać; znieść sprawiedliwość w świecie, iest świat cały zniszczyć: czemu? *ubi justitia non est, ibi iniquitas dominatur, ibi cædes & rapina, furta, homicidia, timor, & angustiæ, & securitas nulla*, znieść Trybunały Grody, Magistraty, Sądowe Izby, iest do wszelkich niecnot otworzyć wrota: gdzie nie masz przyzwoitey występkom kary, tam na wszystko złe wyuzdana licencya gorę bierze: Gdzież zaboystwa, kradzieże, bunty, zamieszania? *ubi non est justitia:* gdzież krzywdy, prepotencye, kto mocnieyszy to lepszy: *ubi non est justitia:* gdzież zgwałcenie Praw Boskich y ludzkich? *ubi non est justitia:* gdzie niemasz sprawiedliwości, samo tam tylko panuie okrucieństwo, gdzie wolne bez sądow uchodzą niecnoty: *Sine justitia, omnia sunt mera Tyrannis:* gdzie zaś pilny wzgląd na skrocenie swywoli cuglow, na ukaranie występkow, surowa animadwer-P. 3. ser: 4. sya, spływa błogosławieństwo y szczęście: *beata regna, ubi regnat justitia*, mowi S. Alanus.

Pytam się J. O. Trybunale na czym też świata całego porządek w niczym nieodmienny, y szczęście zawisło? y wiem że odbiorę odpowiedź: że na Wszechmocnym słowie Boskim: *fiat*. Ale z kądże tak przeciwne w własnościach swoich elementa iako iest ogień z wodą, ziemia z powietrzem, w iednostaynym do utrzymania, w całości podmiesięcznych kreatur zostaią konkursie? że żadne z granic nie występuie swoich, wszystkie zaś razem do iedności zmierzaią? Nie gasi ogień wody; nie sprzeciwia się ziemia powietrzu; a postaremu w naturze swoiey są sobie przeciwne. Dochodzę z ksiąg przyczyny Mędrca Pańskiego, oto ich sprawiedliwość Boska, tak dobrze rozsądziła, że się każde swoią kontentuie własnością, zkąd tak wszechmocne wychwalaiąc rozporządzenie Mę-Sap: 11. v. 21. drzec Pański mowi: *Per spiritum virtutis tuæ, omnia in numero,*

pon-

pondere & mensura disposuisti. Miały y maią rożność między sobą; coż? ták Trybunału Boskiego sprawiedliwym rozsądzone dekretem; *omnia in mensura*, że w mierze, ognia y wody elementalney: *omnia in numero*, pod liczbą naywyższey dyspozycyi: *omnia in pondere* pod wagą przyzwoitey z nich káżdemu cnoty do pospolitey zmierzaią cáłości. Tey sprawiedliwey Sądow Boskich dyspozycyi świádkami Nieba w nieskończone wieki, czyni Psalmista Páński, *Annuntiabunt Cæli justitiam ejus populo qui nascetur*, Opowiadać rozumnym stworzeniom będą, y opowiadaią Nieba sprawiedliwość Jego, że przez nię świáta utrzymuie się cáłość, *annuntiabunt Cæli*, ná dokument áby z nierozumnych elementow rozumni ludzie bráli miárę, że ocalenia wszelkiego dobra szczegulna iest sprawiedliwość, niech milczą głośne w swych ięzykach Nieba: *Stellæ sunt lingvæ cæli*, wychwalaiące podmieśięczney machiny iedność; Naypierwsza BOGU sámemu być powinna wiara, ktory po części w stwarzaniu wszechmocy swoiey pokazuiąc dzieła; káżde z nich osobnie chwali: *Vidit DEUS quod esset bonum*, tymże sámym w pospolitości przypatrzywszy się generalnie że są arcydobre, przyznaie: *Viditque DEUS cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* Przyznaię wszelką doskonałość BOGU; ále niech mi się spytać godzi, czemu szczegulnie káżde pochwaliwszy: *Quod esset bonum*, po śiodmym powtorzeniu (iák czytam w Piśmie S.) dopiero árcy-dobroć, árcy-doskonáłość przyznaie, *erant valde bona?* czyliż to nowa im iáka przybyła z widzenia Boskiego doskonałość? bynaymniey: naucza nas Didacus Castillo: *Simul quia sunt, valde bona sunt; hoc est: quia mirabili concentu & misericordia universi componebant pulchritudinem.* Nie dlatego że z wrodzoney cnoty *bona*, dobre, ále że przecudowną iednością y zgodą pod práwem Boskim rázem piękność cáłego utrzymywáły świata. Y toć to iest czego nas BOG naucza: że iáko w elementalnym świecie wzáiemna iedność fundamentem iest dobra y cáłości; ták w ludziach, iáko w rozumnym y zkoncentrowanym świecie: *Homo alter in brevi creatus est mundus*, dobro pospolite, szczęśćie, publiczną Krolestwa fortunę, honor národu przez sprawiedliwe sądy gruntuie iedność, *sicut ex injustitia pax & concordia cunctorum solvitur, ita per justitiam cuncta reconciliantur.*

S. Aug. serm. 2 in Fest: Ep.

Gen 1.

Illatione 10.

S. Isid. l. 1. sent. c. 8.

Hug a S. Vic: l. Miscell

Nie dármo BOG Wszechmogący Moyżeszowi stánowiąc Prawa do obrony Miast, ten ártykuł zá naypryncypalnieyszy kłádzie: *Judices constitues in omnibus portis tuis ut judicent populum justo judicio, nec in alteram partem declinent*, postánowisz w Bramach Miast swoich Sędziow, áby rozsądzali lud sprawiedliwym dekretem, áni się żadnym ku żadney stronie nieuwodzili respektem. Z czego dwie zbáwienne przychodzą reflexye. Pierwsza, że káżdy

Deut: 16

Sędzia bydź powinien spráwiedliwy, ktory od prawdy y słuszności żadną się uwodźić nie powinien prywatą. Drugą ma S. Grzegorz uwagę, czemu w bramach Miast, ná straży BOG káże postanawiać Sędziow, *Ut tanto esset pacificus urbis populus quanto ad hanc discordes ingredi non liceret.* Aby tym spokoyniey lud w bespieczeństwie zostawał: im do Miast, Miásteczek, gránic y Państw w niezgodzie y niepokoiu będącym wniść się niegodziło; pokiby się przedSędźiami należycie nie usprawiedliwili y poiednali: ták dopiero wolne im było do Miasta przyśćie. Mocnaż to publicznego szczęśćia obrona: *Judices in portis*, niedobyta choćby też ná nayprzećiwnieysze impetycye praw forteca *judices in portis*, nie záwodne bespieczeństwo kędy niewinność żáląca się w krzywdzie do satysfakcyi ma otwarte do sądow wrota: *judices in portis*, kędy nie zátrudnieni Sędźiowie pilni po gotowiu do spráw decyzyi nakłaniaią ucha *judices in portis, ut judicent populum*, á ieszcze ták mocni, ták spráwiedliwi, że się niczym *in partialitatem* od prawdy uwodzić nie dadzą: *nec in alteram partem declinant.* Pewnie że uspokoione między osobami kłotnie, umiarkowane między domami záwziętośći, wzniecone ognie prędko się ugaszą, przewrotność, machiawelstwo, nie ma żadnego wstępu, kędy *pro præsidio* spráwiedliwość stoi. Jeżeli w swym kwitnące wigorze Krolestwa, pokoiu y záchowania Státutow Ráiem nazywaią Historycy, co y nászey Polszcze przypisuie Polak: *Polonia libera in suis legibus Paradisus est*: to ia tego roskoszy mieysca każdego z Sędziow mogę nazwać owym Cherubinem, ktorego BOG ná straży przy brámie Rayskiey lokował: *collocavit ante Paradisum, Cherubim, flammeum gladium, atque versatilem posuit ad custodiendam viam.* Sędzia mądrośćią przezornośćią, ozdobiony, Cherubin iest pilnuiący szczęśliwośći Narodu, uzbroiony władzą, práwami, iáko ognistym mieczem, ná ukaranie zássłużonych y zkonwinkowanych; ná obronę niewinnych y ukrzywdzonych. Ten iest szczegulny spráwiedliwośći termin, ten pożytek wieczney sławy prácuiących Sędziow, że sławá, honor, y powaga Narodow ich pilney powierzona straży: *Isti sunt fructus justitiæ, ubi diligenter administratur, felix vita civium & conservatio civitatis, qui cupiunt vitam & conservationem Patriæ justitiam diligentissime administrare laborent* mowi Oleaster: Ktora Rzecz pospolita prágnie zostáwać w pokoiu, swobod y konserwacyi, niechay się o to naypilniey stára, áby nigdy w granicach nieustawała sprawiedliwość.

Coż proszę Miasta, miasteczka, wśi, bez tey ámunicyi? oto ie Augustyn Swięty rozboyniczym domem czyli mieyscem łotrostwa być sądźi: *remotâ justitia, quid sunt regna nisi mera latrocinia.* Wybić się z pod práwa, nie obawiać się żadney zá excess káry, iest

S. Greg. 19 Mor. cap. 13.

Gen. 3.

ieſt do naywiękſzych niecnot mieć nie zagrodzoną drogę. Wzruſzmy z popiołow zágrzebane dáwnych lat berła y Korony, ktore ledwie co tylko pámięći Hiſtorykow przypomina pioro: Lacedemońſkie, Troiáńſkie, Macedońſkie, Kartágińſkie, Numidow, coż ich potężne złamało śiły ? wyuzdana licencya, ktorey przyczyna oziębłá á potym w cále odrzucona ſpráwiedliwość: *Tamdiu illa regna & Principatus floruerunt, quamdiu concordia Civium, amor Patriæ, & maxima obſervantia legum & juſtitia vigebant.* Ták, ták nie pewna Kroleſtwa trwałość, nikną y w ſwych ſię ruinach grzebią Národy, z iedney do drugiey nacyi, z wolnośći pod Abſolutum przenoſzą ſię, gdzie álbo berłem nie władnie ſpráwiedliwość, álbo obmierzła BOGU Panuie nieſłuſzność, boć ſię w ſwym wyroku nie myli Duch Swięty, *Regna a gente ad gentem (à familia ad familiam) transferuntur propter injuſtitiam.* Kwitnie nie bez podźiwienia świátu honor Narodu Polſkiego, utrzymuie ſię ieſzcze chwała Boſka, nie ziębnie Swięta Kátolicka Wiara, nie osłabiała wolność, po tylu zámięſzaniach, publiczny z ſprawiedliwośćią w komitywie pokoy; *Juſtitia & abundantia pacis,* że od Nayiáśnieyſzego AUGUSTA I. w Roku 1563. poczęte Sądy z Jurysdykcyą powagi Krolewſkiey, *ultimæ inſtantiæ,* utwierdzone zá Stefana Batorego, w Roku 1578. dotąd nie zámknięte Trybunały, wolnego obwinionym pozwalaią przyſtępu. Máiąc álbowiem wſpomnieni Monárchowie przezorność,co zá nieſzczęśćie z upádłey naſtępuie ſpráwiedliwośći, tę z Stanami zbáwienną ufundowali jurysdykcyą ná dowod,że:*Juſtitia firmamētū & columna Regnorū.*Y doſyć tych dowodow J.O. Trybunale iáko publicznego dobra, cáłość y wſzelkie w Pańſtwach ſzczęśćie ná Swiętey záwiſło ſpráwiedliwośći. Ják to záś nie zbity ieſt árgument, że: do utrzymania tego ſzczęśćia, káżdy Sędzia powinien bydź pełen Ducha Bożego, Ducha prawdy, o tym w Drugim punkcie.

Florus. Eccl: 10 v. 8. Theſaur

PUNKT. II.

Między obowiązkami utrzymania powagi Sędziowſkiey, ieſt ledwie nie pierwſzy, áby ná tę wyſadzony godność był biegłym w rzeczach, w naukach mądrym, przezornym w okolicznośćiach. Ná tákich Mędrzec Pańſki polegać káże: *Judex Sapiens, judicabit populum, & principatus ſtabilis erit.* Mądry Sędzia rozſądzać lud będźie, á nieporuſzone pańſtwo ocáleie. Dlategoć pierwſzego w świecie Sędziego nád Jzráelem ktorego do utrzymania ná ten czas rozſzerzaiącey ſię wolnośći BOG wybrał, náybárdziey informuiąc mowi: *Pones in rationali judicij doctrinam & veritatē.* będzieſz ná to miał wzgląd y oſtrożność, áby ná Sądowym racyonale (gdzie záchodzą rácye *pro & contra*) w Trybunalſkiey Jzbie Eccl: 10

w ſądzeniu znaydowała ſię mądrość, y práwda. Jákoby to nie pięknie być áſſeſſorem w Sądach nieumieiętnym, nieuważnym ná rácye. Stráſzne monſtrum Sędzia bez głowy, ále potrzeba áby był Sędzia mądry, ſędzia uczony, Sędzia prawdźiwy. Czy możeſz mocno obſtawać przy ſpráwiedliwośći? niewiadomych obiáśnić? nieumieiętnych náuczyć? kto ſam bez wiadomośći prawa, bez świátła rozumu? niebeſpieczna to ieſt rzecz, y z záwodem ſumnienia na tey funkcyi. Czyliż może niewidomy niewidomego prowadzić drogą proſtą? *Non quid poteſt cæcus cæcum ducere? ambo in foveam cadunt*: przed obiema otwárta nieſzczęśliwość, prędki upadek y zguba duſzy. Y to ieſt pewna co Auguſtyn Swięty twierdzi: *Ignorantia Judicis plerumq́, eſt calamitas innocentis:* proſtota, nieumieiętność wyſadzonego do Sądu częſtokroć ieſt záboyſtwem y zgubą niewinnego. Potrzeba áby był Sędzia mądry, ále rázem y práwdziwy: *Pones in rationali Judicij doctrinam & veritatem:* Sumienny, ſzczyry, bez przewrotnośći. Pomieniony text Hebrayczyk czyta: *pones illuminationes & perfectiones:* że ſędzia wzgląd ma mieć y uwágę ná świátła y áſſyſtencyą Ducha S. powinien bydź nienagannego życia, doſkonalſzym nad innych, przed oczyma maiąc *illuminationes & perfectiones.* Ják ieſt wyſoki urząd ták wyſokiey potrzebuie náuki y cnoty. A że Duch Przenayświętſzey mądrośći y Prawdy ieſt zrzodłem: *de Spiritu Sancto accipimus ut ſapiamus inter bonum & malum diſcernere, juſta diligere, injuſta reſpuere;* (Euſeb: Emiſſ:) według Euzebiego; z Ducha Swiętego mamy, oświecenie rozumu, poznanie między złym y dobrym, rozdział cnoty od wyſtępku; toć oſobliwie ſędziowie, ktorych ten ieſt obowiązek właſność y zábawa, powinni bydź pełni Ducha Boſkiego, Ducha Prawdy. BOG ieſt przedwieczna mądrość y iſtotna prawda: *DEUS veritas eſt:* nie może bydź práwdźiwie mądrym, áni mądrze prawdziwym, kto nie ieſt według Ducha Boſkiego: (S. Aug. de util: cred c. 15.) *DEUS veritas eſt, nec ullo pacto ſapiens quiſq́, eſt, ſi non veritatem mente contingat.* Y nie záwiodę ſię że pełni Ducha Boſkiego, Ducha Prawdy Sędziowie, utrzymuią publiczne ſzczęśćie; bo komuż Prowincye, Stány, Familie, Domy, pod zupełną poddaią ſię Jurysdykcyą, ieżeli nie Trybunałom? Komu fortuny Ziemianow, honor, Imię, y życie ſámo, powierza ſię, ieżeli nie Sędziom: Kto zgodę, iedność, pokoy wewnętrzny czyni? kto przy BOGU, máieſtácie Prawom, prawdzie obſtawa ieżeli nie *Vice Regia poteſtas* Sędziow? wſzyſtko to do publicznego zmierza ſzczęśćia, *tanquam partes ad totum.* Więc zápewne ináczey zkonkludować doſkonale nie mogą, záwiłośći ułátwić nie potrafią, pogodzić ſtron nie będą umieli, wagi w karaniu, mocy w podźwignieniu upádłych ſpoſobu do pociechy záſmuconych tylko pełni Ducha Boſkiego,

ktory

ktory ieſt *lumen cordium*, Ducha Prawdy, ktory ieſt *Spiritus Veritatis*.

Dobrze ſię Egiptowi powodzi, w obfitośći opływaią Ziemi obywatele, Fárao Krol w pokoiu, nie ſłychać o żadnych zaboyſtwach, ćicho o rebelliach y buntach, czemu? bo Jozef Patryarcha z rámienia Pańſkiego wielowładny Sędzia: *Tu eris ſuper domum meam & ad tui oris imperium cunctus populus obediet*, pod iego ſentyment iáko pod decyzyą *ultimæ Inſtantiæ* udaią ſię poddańſtwa, *ite ad Joſeph*, że Jozef pełen Ducha Boſkiego: *Spiritu DEI plenus*, żyie Bogiem y prawdą, *Joſeph juſtus*. w mądrośći rownego mu dobrać trudno: *numquid ſapientiorem & conſimilem tui invenire poterimus?* Otoż to rzeczą y Jmieniem Jozef wizerunek Sędziow: niechay z poradą Ducha S. decyduie Sędzia, nie zbłądźi. Niech ſię odżegna od złych y ſzepcących duchow reſpekt, obietnicę, dyſkrecyą: niech ſamey prawdy ſzuka, á nie zawiedzie ſię, że y urząd z chwałą Boſką z zaſzczytem Jmienia odprawi, y Błogoſławieńſtwo ugruntuie w Oyczyznie: *habitacula juſtorum benedicentur*; ile że ſpráwiedliwość w gorę wynośi Narody: *Juſtitia elevat Gentem*. Jaśniey nad ſłońce to wſzyſtko o czym ſię mowiło, Piſmo S. w Moyżeſzowych Sądach pokazuie. Znáć nieporządek w Jzraelu, zámieſzania, niezgody gorę wzięły, udaie ſię co żywo ſzukaiący lud ſprawiedliwośći do Moyżeſza, ſądzi ſpráwy Moyżeſz: *Veniunt ad me ut Judicem*, á że to nieznośna fátyga ná iednego, rádźi mu Jetro Kapłan, rozſądny y Bogoboyny: żal mi ćię widzę, ćiężko ná ciebie, ále tákimby procederem náleżało poſtąpić ſobie, ábyś ſzczęśliwość cáłego utrzymał Jzráela: *Provide viros potentes & timentes DEUM, in quibus ſit veritas, qui oderint avaritiam ipſi judicent, & omnis hic populus revertetur ad loca ſua cum pace*. Uczyń wybor ludzi, godnych imieniem, zácnych cnotą Staryſtow, boiących ſię BOGA, nie intereſſowanych, áni ná zyſk iáki chciwych, niechay ſądzą lud káżdego czaſu, á uſpokoiony każdy do ſwego powroći ſię domu. Niepoſpolity z tymi przymiotami Sędzia, nie poſzpeći Trybunalſkiego krzeſła, á ieſzcze iáko Kartuzyanus czyta: *Provide viros ſecundum Spiritum DEI*, wybierz Sędźiow według Ducha Boſkiego, prowidencya to ieſt y opatrzność konſerwacyi dobra poſpolitego, *Judices potentes, judices ſecundum Spiritum DEI*. Sędziowie mądrzy, mocni, y według Ducha Boſkiego. Zdrowa świątobliwego Męża ráda Moyżeſzowi, ſtáie ſię dobrodzieyſtwem, w trudonśćiach folgą, łatwośćią w poznaniu, *merita cauſarum*, ná wielu ſentymentach: *Moyſes fecit omnia quæ ei ſuggeſſerat*. Aż potym w Jzráelu głęboki pokoy. Y podobnoć to ztąd potomnym wiekom J. O. Trybunale, (á iáko uważam naſzey Polſzcze) przykład oczywiſty záchowania publicznego ſzczęśćia

Gen. 41.

Prov. 4.

Prov. 14

Exod. 18

ścia według ktorego od kilku wiekow mądra Májestatow przezorność postępuie sobie, kiedy tákim ktorym Woiewodztwa y powiaty serc powierzaią swoich, *Viros potentes & timentes DEUM* według Kaietana, *viros sapientes* (boć *prima sapientia judicij ab ingenio*) mądrych rozeznanych, iákich przymiotow teráznieyszy adoruie Trybunał, potwierdza. Zyczy sobie Rzeczpospolita, życzy Majestat, życzą pacyenći, áby byli *secundum Spiritum DEI*, z Duchem Boskim, z Duchem Prawdy, kiedy ákt ten od Wotywy o Duchu S. zaczyna, serce nayprzod oddaiąc Duchowi świętemu, iákoby za Wotum, áby ie nápełnił, nim rządził, obiáśnił, y ták się w pokoiu Miásta, miasteczka, Prowincye, wśi, domy ośiedzą, nie zbędzie Opatrznośći Boskiey nad Narodem: słowem ten punkt kończę: *revertetur ad loca sua populus in pace*, kiedy káżdy Sędzia będzie według Ducha Boskiego, Ducha práwdy,

KONKLUZYA

Już tedy J. O. Trybunale, J. W. Sędziowie zważyliście konieczną potrzebę administracyi sprawiedliwośći y pożytek Krolestwu, bez ktorey iák ciało bez duszy, świat bez słońca, struktura bez fundamentu, żegluiący okręt bez steru zostáie: *gens sine justitia, velut sine remige navis*. Y ztąd macie *ob amorem boni publici* mocną pobudkę, odprawowania iey iak naypilniey, iák naydoskonaley, pobudza Was miłość Boska, Narodu: *Gens Lechi Gens peramata DEO*, słowy na początku mowy moiey założonemi: *Diligite justitiam qui judicatis terram*, Przyłożćiesz się wszelkiemi śiłami y stáraniem do spráwiedliwośći, ná ktorych sumnieniu cáłe dobro pospolite zalega, Fortuny Ziemianow, y krzywda Rycerstwa; wyciągnioną iuż iuż sprawiedliwośći Boski karę zá wzmagaiące się excessa y przewrotność praw Oyczystych, Waszą spráwiedliwośćią zatamuiecie, to Bog obiecuie: *Si invenero justos dimittam omni loco propter eos*. Animuie Was przez miłość upadku obawiaiąca się Oyczyzna, za prewarykacyą Státutow, boć prawa ludzkie są práwa Boskie: *in justitia tua libera me*, ktore iák w kramach náprzedaż towary, ták ná hándel y tándetę wyłożone widzi Augustyn S. *Usquequo adeo inolevit malum, ut jam quasi ex consvetudine vendantur leges, corrumpantur jura, sententia ipsa venalis sit, & nulla iam causa possit esse sine causa*. Ták się to złe rozszerzyło temi laty, że: już práwie ze zwyczaiu przedaią się prawa, kto mocnieyszy ten lepszy, niesprawiedliwych sądow dosyć, sentencyi; pomyślney przy uporze niesłuszności zá pieniądze dostanie, y ledwie ktora sprawa osądzona iest, áby bez nowego była práwa. Konwinkuie Was miłość bliźniego, ućiemiężona niewinność, *Facite judicium & justitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris*, áżeby

Gen.

S: Aug: de verb. Dni ser: 19.

Ierē. 22. v. 3.

by zaś ták chwalebna zabawa, BOGU ná chwałę, ná obronę Wiary S. Oyczyznie z skutkiem niezawiedzionych nádziey była, *ut non vituperetur ministerium*, Doktora Národow piszącego ná podobnąż wysadzonych przysługę BOGU, záchować należy naukę, mowi on y do siebie y do innych: *in omnibus exhibeamus nos metipsos sicut Dei ministros*, trzymaiąc spráwiedliwośći mieysce, mieysce Boskie, potrzeba to Imieniem y rzeczą wypełnić *in multa patientia*, w ćierpliwośći niettęskliwey do skłonienia ucha zarzutow y exkuzy kontraweniencyom, *in necessitatib9*, w potrzebie obarczonym śierotom, *in laboribus*, w ustáwicznych pracach: *in scientia*, w umieiętnośći prawa, w zrozumieniu terminow oboiętnych; *in suavitate*, w łaskawośći y łatwym przystąpieniu, *in Spiritu S.* radzący się instynktu Ducha S. *in verbo veritatis* przy prawdzie y rzetelnośći, *per arma justitiæ & a dextris & à sinistris*, przez władzą sprawiedliwośći zażywaiąc iey bez respektu ná obwinionych, z tey y owey strony, boć Sędzia być powinien Melchisedech, *Rex Justitiæ sine Patre sine Matre*, bez względu na kolligacacyą, krewnych, Braći, y ná samego Oyca, gdzie zachodzi kryminał: *Justitia virgo est nullius affinis, Patrem & Matrem non novit.* Z tych okolicznośći wypełnionych zprawdzi się na tobie J. O. Trybunale wyrok. *Custodiet salutem servans semitas justitiæ*, zdrowie ludu, honor, sławа, imię dobre, y szczęśliwość dobra pospolitego zupełnie ocáleie. Isid Pell. Prov. 2.

Z drugiey strony zważ sobie J. O. Trybunale godność twoię, że prezentuiesz na sobie *authoritatem Regis, Majestatem Regni, gravitatem Procerum*, kiedy ći swey piástowania cáłośći, praw, cała Rzeczpospolita powierza, *Tibi curia Patrum, Tibi Rex Regniq; Senatus concedit jura tueri.* A nadewszystko że na mieyscu zasiadać będziesz Boskim, więc pozwolisz mi przypomnić sobie sentyment nápominaiącego Jozafata swoich sędźiow: *Videte quid faciatis non enim judicium exercetis hominis, sed Domini & quodcunq; judicaveritis in vos redundabit.* Uważaycie na iákiey zostawacie funkcyi, nie według ludzi ál bowiem, ále według BOGA sądźić wasza powinność, y cokolwiek decydować będziecie, na Was się zlewać będzie. Alec mam mocną w BOGU nádzieię, że przy wyborze łask Ducha S. w Was upatrzonych: *fortunæ & naturæ nil ulterius quod Vestris meritis addat posteritas, eadem facient cupientq; minores*, że ná wiekopomną chwałę ta Wasza poydzie zabáwa, zá przodkuiącą powagą Twoią, ozdobo Senatu *Magne Præsul* J. W. Mśći Xieże PREZYDENCIE, ktory *inventus es justus & in tempore juracundiæ factus es reconciliatio.* Niezawiedzie się J. O. Trybunale *spes publica*, ile Was urodzonych *ad summa* tu zgromadzonych wita elektow: *Gloria Regni est reperisse judices electos*, 2. Paral. 19, v. 6. Eccl. 44, v. 17. Cassiod:

& exquiſitos ma z ramienia ſwego, mam nádzieię że co o Przemyſławie Xćiu Polſkim Kromer napiſał: *Judicium Præmiſlai erat tale, ut victus & victor approbaret:* Waſze Dekreta, w dekretach terminy, w terminach właſność, w właſnośći ſprawiedliwość, głęboką przezorność, y przegrana ſtrona wiekopomnym z ukontentowániem dla pámięći poda czaſom. Już tedy J. W. Sędziowie káżdy z oſobna *ante juſtitiam præpara judicium,* przed oſądzeniem innych, ſam ſię oſądz ábyś Duchem S. tchnął pierwey, niżeli ten Urząd przyimieſz ná ſiebie. Rodziſz ſię Bogu káżdy, *qui facit juſtitiam ex Deo natus eſt,* wyrzec ſię przez przyſięgę iák na Chrzcie S. złego duchá náleży, ábyś według Artykułow Wiary y narodu obowiązki wypełnił, co Bogu obiecowáć będzieſz. Was otwartym ſercem, tęſkliwym uprágnieniem, w Niebo złożonemi rękami, udaiący ſię do Sądow Pacyenći wzywaią, ktorych prágnienia Aug:
SAug ad Jud:Ep. 35adFr. S. tłumaczem: *Judices terræ orphanorum Patres, viduarum protectores, juſtitiæ Zelatores, Patriæ amatores, cavete ne corrumpamini odio, amore, pretio, precibus vel timore.* Mieycie ſię na oſtrożnośći (rzewliwemi proſząc łzami) áby was, miłość, nienawiść, prożba, korrupcya, y boiaźń nie odćiągnęła od ſpráwiedliwośći. Zaſiadayćieſz *ſedes judicantium,* J. W. Sędziowie, iá nad Trybunalſkiemi krzeſłami Waſzemi ſentyment S. Hieronyma, dla pamięći
S. Hier. tô 2.epl 15.adPa mach. ſtraſznego obowiązku piſzę: *Memor ſis Tribunalis Domini & de judicio tuo, te intelligas judicandum.* Pamiętay káżdy ná ſtraſzne Sądy Boſkie; y oddanie ráchunkow z ſpraw Twoich, przed wſzyſtko widzącym Sędzią Bogiem twoim. Jdźćieſz iuż z Duchem Boſkim do zgodney elekcyi tego ktoremu poda *ſuffragium* Duch Prze-
Sap.9.v. 8. nayświętſzy *ut regat Virgam directionis,* iákiego Bog chce mieć, *ut diſponat in æquitate & juſtitia, & in directione cordis judicium judicet.* Duchu Przenayświętſzey Ktory znasz ſkrytośći ſerca, doday łaſki Twoiey, J. O. Trybunałowi teraznieyſzemu, czego przy unizonym káżdego ukłonie życzę: *Deus*
AdRom: 15.v.13. *repleat vos omni gaudio, ut abundetis virtute Spiritus Sancti. Amen.*

KAZANIE II.

W Niedzielę Swiąteczną po oddaniu laſki Marſzałkowſkiey J. W. JMći Panu KAZIMIERZOWI STECKIEMU Kaſztelanowi Kiiowſkiemu.

Pacem relinquo vobis pacem meam do vobis. Joan: 14.
Diligite juſtitiam qui judicatis terram. Sap. 1.

MAm Ci czego J. O. Trybunale powinſzować, kiedy z Duchem Swiętym oddawſzy iednoſtaynym ſerc zdaniem Laſkę Marſzałkowſką Temu ktory z dawnych lat *Conſul, Dictator, Judex, Lex viva Polonis* uznany. Z Duchem Swiętym záczą wſzy *in Sanctuario Juſtitiæ* ſzczęśliwie ſześćioniedzielne prace, na mieyſcu Nayprzy wyżſzego świata Sędziego, dziſiay przy zeſłaniu Ducha S. do utwierdzenia tráktatow pokoiu, nad ktory nic w świecie nie maſz milſzego: *Pax ſummum excedit bonum,* moc y władzą odbieraſz: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis,* Pokoy nie ludzki ále Boſki, że iáko przy BOGU w Niebie żadnego zamieſzania, nienawiśći, y woyny nie maſz, ták przy Twoiey dyrekcyi J. W. MARSZAŁKU, w ktorym BOG: *in directionis virga roboravit brachium ſuum. Prov:* 31. Przy Twoiey J. O. Trybunale godnośći y powadze, wſzyſtko ſię złe y ſzkodliwe według BOGA uſpokoi. Wſzákże tę łaſkę y dobro pokoiu dziś zeſłane na ſzczegulney upatruie ufundowane ſprawiedliwośći z Ducha S. uczony Manſy: *Pax quam Chriſtus dat in ſola virtute & juſtitia conſiſtit. In Juſtitia* na ſprawiedliwośći, ktora wzruſzone między ludźmi *inter meum & tuum* diſſenſye uſpokaia, na dzielnośći Ducha S. ktory ieſt iſtotna cnota: *Virtus Altiſſimi* upatrywaiąca ſzczegulnie zgody y pokoiu. Niech powiedzą Apoſtolſkiego Trybunału Sędziowie, *Judices terræ,* iáką śiłą poroźnione, y w niepokoiu z Bogiem, grube y bałwochwalſkie narody poiednali? Oto mocą Ducha Przenayśw: o tym dzieie Apoſtolſkie: *Accipietis virtutem Spiritus S. ſupervenientis:* Odbierzecie Męſtwo Ducha Swiętego, wſtępuiącego na was; zá Jego zeſłaniem uzbroieni, bez appellacyi ſądzą kaſſuią złych duchow ſentencye, rozwięzuią obowiązanych, wiąża obwinionych, y ſamo ápprobuie Niebo dekreta: *Quodcunq; ligaveritis in terris, erit ligatum & in Cœlis.* Już więc kiedy Duch S. przychodzi pewny pokoy; y iedno to ieſt z ſłow Chryſtuſowych *pacem relinquo vobis;* co y przyznawać *Spiritum S. do vobis, pax enim*

Tract: de pace.

Act: 1.

S. Cirill. L. 10 in Io. 12 C. 9. *Christi Spiritus ejus est.* Zgoda, pokoy Narodowi ludzkiemu z Bogiem, przy zesłaniu Ducha S. zgoda ludziom od Sądow z Duchem S. będących: *Pax in justitia & virtute.* Y dobrze, gdy o tym chcę mowić *w Pierwszym Punkcie*, że:

Ta iest własność Ducha S. áby między Bogiem y ludźmi czynił pokoy.

w Drugim Punkcie Tey własnośći powierza Sędziom Duch S. ktorych powinność iest między ludźmi w Sądach pokoy gruntować. *w Konkluzyi* námienię co też zá znáki za przyśćiem Ducha S. pokoiu w nas z Bogiem.

PUNKT PIERWSZY.

WIerzemy mocno że BOG iest we Trzech Osobach ieden, *unus in essentia, Trinus in Personis DEUS*, y przy tym ártykule żyć y umierać powinniśmy wszyscy Katolicy. Naucza do tego Wiara, że w istnośći swoiey BOG żadnego nie ma podziału w Bostwie, Ociec od Syna, Syn od Oyca, Duch S. od Oyca y Syna, ponieważ ták Bog Ociec, ták Syn Boski, ták Duch S. Wszechmocny, niestworzony, przedwieczny, á przecię nie iest trzech Bogow, ále ieden BOG: *sed tamen non tres Dii, sed unus est DEUS.* A iáko w szczegulnośći káżdey Osobie przyznać należy, wszystkie Bostwa Attrybuta, ták áby było trzech Bogow, pod utratą zbáwienia mowić się nie godzi; Ták iáko w duszy naszey są trzy potencye, rozum, wola, y pámięć; przecięż nie są trzy dusze, ále iedna. Względem zaś Osob ktore między sobą maią rożność; S. Athan in Sym. *alia est enim Persona Patris, alia Filij, alia Spiritus S.* káżda z nich Osoba ma swoię własność, y ták uniwersalne prawo, reprezentuie Oyca, Ewangelia Prawodawcę Syna, Proroctwo Ducha S. Sym: Ni. *qui locutus est per Prophetas.* Oycu przyznaiemy wieczność, Synowi prawdę, Duchowi miłość: Oycu Opatrzność, Synowi mądrość, Duchowi iedność: Oycu Stworzenie, Synowi Rządy, Duchowi konserwacyą: Oycu przeznaczenie wybránych, Synowi Odkupienie, Duchowi Poświęcenie: Oycu drogę oczyszczaiącą, Synowi iednoczącą, Duchowi oświecaiącą: Oycu początek, Synowi srzodek, Duchowi termin: y iáko pámięć w nas rodzi poiętność, y zrozumienie rzeczy, to zaś miłość iey; y iáko z wiary rodzi się nádzieia, z nadziei y wiary miłość, ták Bog Ociec w rozumie swoim rodzi Syna, Duch S. od Syna y od Oyca pochodzi. Z tych według rozumu ludzkiego przypisanych Osobie káżdey własnośći, tę ktorą przyznaiemy Duchowi S. iáko iest miłość, iedność, poświęcenie, termin, coż są ieżeli nie znáki między ludźmi y Oycem y Synem czynienia pokoiu? Ten albowiem podział Osob, nie dla zrozumienia Troycy Przenayśw: niedośćigłych táiemnic, ále do

po-

poznania według nas co BOGU w Troycy Jedynemu, y káżdey Osobie powinniśmy. Trzy rzeczy ſą niepoięte y niewiadome, Wſzechmocność, Mądrość, y Łaſkawość, od tych trzech w iedności pochodzi wſzyſtko; ná tych trzech záwiſło wſzyſtko, przez te trzy w ſwym porządku zoſtáie natury wſzyſtko; ktore to trzy bez żádnego powątpienia w Bogu ſą iedno, y w ſprawowaniu rozłączyć ſię nie mogą. Wſzechmocność przez mądrość ſtwarza, mądrość przez Wſzechmocność łaſkawie rządzi; łaſkawość przez wſzechmocność y mądrość mocno utrzymuie. Wſzechmocność Boſką, opowiada wſzelkie ſtworzenie: Mądrość Jego, ozdoba y piękność; dobroć, pożytki obiaśniaią. Mowiłem to ſenſem S. Rycharda, dla pokazania iák iedność między Bogiem y ludźmi czyni Duch S.

Corn. á lap. cōm in 4 Prop Majores Ded: ad SS. Trin

Rich. a S Vict. l. 2 c. 2,

Jeſzcze przy początku ſtworzenia wziął pod opiekę ſwoię, świát Duch Przenayśw: kiedy tylko ziemia wody y grube nád ziemią panowały ćiemnośći, Duch zaś Boſki unośił ſię nad wodami: *Spiritus Dñi ferebatur ſuper aquas.* Chcemyż wiedzieć dla czego nie nad ziemią? ſłuchaymy náuki Káſſyodora: *Ut intelligamus aquas diſpoſitas ad operationem Divinam: hominum voluntates ſuper, quibus fertur Spiritus voluntatis Divinæ, quas in unum jubet congregari.* Trzeba było áby podmieſięczne wody zgromadziły ſię w iedno, że Duch S. nád niemi ſię unośił; y ták ſię ſtáło, *congregationes aquarum appellavit maria,* ábyśmy zrozumieli że rozdzielone wody do ſpráwowania dźieła Boſkiego, znaczą wole ludzkie, káżdą według ſwego áffektu, po ktorych chce wola Boſka, zá medyacyą Ducha ſwego, áby do iednego Chrztu; do iednego zgromadzenia w Kośćiele Bożym, wiary, y iednośći, do iedney z Bogiem chęći, do iedney miłośći, do iedney Zbawiciela Głowy wſzyſtkie ſię zgromadziły. Ale weźmy ná uwágę dzieło zbawienia naſzego: Stráſzny niepokoy nátury ludzkiey, między Bogiem po złamanych paktach Pierwſzych Rodzicow naſzych, wſzyſtko ſtworzenie nieprzyiaźne człowiekowi; lecź bierze na ſiebie ten intereſs Syn Boſki, przyimuie náturę ludzką, Przedwieczne ſłowo ſtáie ſię Ciałem w Zywocie Nayświętſzey MARYI Panny, za czyiąż kooperacyą? Oto Ducha Przenayświętſzego. Przy Zwiaſtowaniu Archanielſkim upewniona MARYA, że nápełniona będzie Duchem Boſkim: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in Te.* Poczznieſz w żywocie zá ſpráwą Ducha Swiętego, ſtáło ſię że Duch Swięty uformował Nayświętſze Ciało, z Krwi Niepokalaney MARYI, iáko Mateuſz S. piſze: *Inventa eſt, in utero habens de Spiritu S.* Poczęła z Ducha S. MARYA; ále czemuż nie z Oyca, nie z Syna? ponieważ cała Troyca Przenayświętſza Nierozdzielnie do dzieł powierzchownych należy, wedłu Swiętey Teologii: *Omnia opera Sāctiſſi-*

Caſſi: l. 8 c. 3 7.

Luc. 1.

ctissimæ Trinitatis, sunt omnibus tribus Personis communia ad extra. Tu się tylko samemu Duchowi Swiętemu przypisuie ta sprawa? Odpowiada na to Cornelius à Lap: że iákośmy słyszeli Wszechmocność przyznaiemy Oycu, Mądrość Synowi, ták miłość, dobroć, łaskę, ktora się naylepiey do poiednania z Bogiem wydaie, przy złączeniu się z náturą ludzką, Duchowi Swiętemu własna: Cassiod. *Sicut potentia appropriatur Patri, Sapientia Filio, ita amor, bonitas, gratia, quæ in Incarnatione maxime elucent, attribuitur Spiritui S.* Ducha pełna Boskiego MARYA stała się Domem pokoiu: *Spiritus S. descendit in Virginem cum omnibus essentialibus attributis,* mowi S. Atanazy. Duch S. przez złączenie Dwoch natur Boskiey y ludzkiey w ZywocieMARYI poroznionych iednoczy z Bogiem. W boiáźni występnemu z prawa Boskiego człowiekowi, Duch S. w tey trwodze zostáiącemu dodáie serca: Aug. in Ps. 90. *Timor legem non implebat, implevit amor; missus est Spiritus Sanctus ut amorem faceret, & solveret à timore,* nauka Aug: S. Iesżcze się J. O. Trybunale pytam; co to iest, że wyznaiąc Troycę Przenayświętszą mowiemy: Bog Ociec, Syn Boży, Duch Swięty, czemuż nie Bog Ociec, S. Syn Boży S. ále Duch S. Odpowiada Rupertus Swięty: *Quia tota hujus Personæ operatio non aliud nisi Sanctificatio est.* Rup. l. 1. in Matt. Cokolwiek Bog uczynił, przez Syna uczynił: cokolwiek Swiętego iest, przez Ducha S. Swiętym iest. Miłością wzaiemną Boga, y Syna Duch S. iest; á iákże rozumne stworzenie bydź może świątobliwe, poświęcone poiednane z Bogiem tylko przez miłość Stworcy? bez ktorego áni żaden Anioł Swięty áni człowiek świątobliwy; ták żeby Anioł nie miał miłości Boga, nie byłby Anioł; żeby miał miłość Boską czart, nie byłby czártem. Ktory człowiek nie ma miłości Boskiey, nie ma iedności z Bogiem, Duch Swięty iedna nas z Bogiem przy Chrzcie Swiętym: Duch S: po utráconey łasce, do nabycia iey przyprowadza: záślepionych w grzechach oświeca: oziębłych, miłością zágrzewa Boską: wątpliwym dodaie rády: błędnych ná drogę prowadzi zbawienną. *Omne bonum consilium de* S. Tho: Aqu op. 10. c. 8. *salute hominum est de Spiritu S.* mowi Doktor Anielski, Duch S. kieruie do pokuty, pokutuiącym odpuszczenie sprawuie grzechow, za wszystkiemi się przyczynia: *Ipse Spiritus postulat pro nobis, gemitibus inenarrabilibus,* AdRō. 8 wyznáie Doktor Narodow. Y nie masz tego ktoryby ináczey obmył się z sprosności grzechow, z niełaski przyszedł do łaski zágniewanego przeiednał BOGA, tylko przez Lau. Iust triūph: Cap. 1. DuchaS. *Nemo mundatur a sordibus delictorum sineSpiritus S. gratia.* bo tá iest własność Jego między ludźmi y Bogiem czynić pokoy, z obmierzłych przypodobanych oczom Boskim stawiać ludzi; S. Chryf. hō: 4. in Act. *quoscunq; accesserit Spiritus S. ex luteis facit aureos.* Ják zaś tey własności kommunikuieSędziom w drugim obáczemyPunkcie.

PUNKT

PUNKT DRUGI.

Jeżeli Imiona urzędow częstokroć istności rzeczy w naturze swoiey wyrażaią: *Conveniunt rebus nomina sæpe suis*, ták powinności Sędziego obowiązek do tráktowania między ludźmi pokoiu samo imię przypomina. Coż iest *judicium ? Judex ?* tylko według Swiętego Arcy-Biskupa Florentskiego: *Judex dicitur, quasi jus dicens, seu jus dictans*. Sądzący, czyli Sędzia, iest prawodawca to iest, aby w Dekretach sentencyach swoich, prawo káżdemu do sprawiedliwości się udáiącemu przyznał, czyli áby práwem obiáśnił y pokazał prawdę co komu należy, y tę własność Sędziego naypierwey uważa wspomniony Swięty, *Debet ergo esse Judex justus, pro meritis unicuiq; tribuendo*, Sędzia bydź powinien sprawiedliwey według zasług, zle złym, dobrze dobrym *juxta merita*, płacąc; y dopiero uspokaia w swoich pretensyach káżdego. Tę obligacyą Bog wyraża u Proroka: *Cum proximo suo veritatem & judicium pacis judicate*. W sprawach bliźnich waszych, bądź iákiegokolwiek stánu y kondycyi szczerey szukaycie prawdy, y dopiero dekret pokoiu zgody, iedności, doskonale ułożycie: *Judicium pacis judicate*, iáko by to zle było ták sądzić bezprawnie, áby nowe wynikały Processa, ták dekretować áby oboiętne terminy więcey kłotni á nie pogodzenia się były okkazyą. *Pacis judiciũ judicate*. Zda się częstokroc, że po długiey indukcie sprawy w wykrętnych słowach, w niesłusznych wybiegach położona Konkluzya będzie *judicium pacis* dekret pokoiu, *silentium perpetuum*; nie trzeba się ná tym zupełnie fundować, náleży dobrze roztrząsnąć *merita causarum, judicium pacis judicate;* drugiey stronie cierpliwie dać ucho: *judicium pacis judicate*, áby pod pretextem pokoiu nowe nie wyniknęły processa.

S. Ant. p. 3. tit. 9. de Stat.

Zach, 8.

Poznać zaś ukrytych w ludziach Duchow rożność, przeniknąć przyszłe konsekwencye, zábieżeć złemu uporowi, doyść rzetelney práwdy, rozsądzić strony bez poprawy, bez cenzury, bez ochydy, bez wiolencyi, prawá uczynić zádosyć obowiązkom przysięgi, czyież to dzieło ? czyie dáry ? ieżeli nie Ducha Swiętego ? Jego to są własności: Mądrość, Wyrozumienie, Porada, Męstwo, Umieiętność, Pobożność, y boiaźń Boska, kondycye to są do záchowania stałego między ludźmi pokoiu. A że wyrozumieć Manifesta, zarzuty, mądrze uważyć, porádzić sprawiedliwie, męznie nastąpić na prawołomcow, umieiętnie pogodzić, pobożnie y w boiáźni Boskiey rozsądzić, Spráwiedliwych Sędziow iest obowiązek, więc trudno przeczyć temu, że Sędziom Duch S. swoich udziela własności, ieżeli z Doktorem Narodow pomiárkuiemy się, że każdemu Duch S. niezbronny sam się udziela dla pożytkow: *unicuiq;*

1.AdCor 12. *datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem*, tym bárdziey *ad utilitatem* wiary, *ad utilitatem* poſpolitego dobra, *ad utilitatem proximi*, Chrześciańſkiey miłośći bliźniego Duch Swięty właśćiwie udziela ſię Sędziom. Y owſzem pierwſze ſobie obiera mieyſce w ſądowych Jzbach, z Sędziami zaſiada, zawiłośći ułatwia; trudnośći obiaśnia, naypierwſzy wotuie, do iednośći nákłania, niezawodnie konkluduie. Naymilſzy dla niego przybytek gdzie oſtátnia decyzya prawdy y ſłuſznośći; twierdźi uczony Cornelius à Lap: *Spiritus S. eſt Spiritus judicii, quia mentem illuminat per fidem, faciensq́, ut pie, Sancte judicemus.* Moy BOZE iákby prędko uſtáły proceſſa, nie byłoby káſsowania Dekretow, nie przekonałaby *vis legis ſapientiæ* Trybunałow, gdyby zá Jego ſentencyą káżdy z Sędźiow poſzedł, obroćiłyby ſię Sądowe Jzby w świątnice Pańſkie, Sentencye w artykuły, Dekreta w wyroki, Ziemia náwet y świát w Niebo, Sędźiowie w Swiętych y ſprawiedliwych. Coś tylko
1.Reg.16 Duch Boſki zmierza do ſerca, Jzráelſkiego Koronata: *Direxit Spiritus Domini in David*, áż Dawid Sędźia Swięty według Serca Boſkiego: *inveni David virum ſecundum cor Dei.* Udźiela ſię Ezechielowi, aż z oſchłych kośći liczne na nogi wyſtawia Woy-
Ezec.37 ſko: *ingreſſus in ea Spiritus & vixerunt, ſteteruntq́, ſuper pedes ſuos exercitus grandis nimis valde.* Nieomylna to ieſt prawda J. O. Trybunale Sądow ſkárbowych Twoich, że każdy J. W. Sędzia Koronnego Skárbu, ieſt *Ezechiel fortitudo Dei*, Ktoremu moc nayważſzy Sędzia oddał w ręce y władzą: wycieńczeni záś ná fortunie pácyenći, ſchnące w nádzieiach bez zápłaty Rycerſtwo, oſtátnią w ćiężkiey ruynie przyćiśnieni oppreſsyą, ktorym y życia w kłotni nie ſtáie, pod zdzierſtwem y łakomſtwem, do oſtátniey ſkory odarći od rozwiozłey licencyi Ziemianie, ſą to *oſſa arida*, czekaiące od J. O. Trybunału Ducha życia: *Spiritum vitæ.* Niechayże áſsyſtuie J. O. Trybunale łaſka Ducha Swiętego, w uznániu krzywdy y rozſądzeniu, dopiero duch w nich wſtąpi po świątobliwym Dekrecie, dopiero przy właſnośći utrzymawſzy ſię nie ieden powſtánie, dopiero w ſwey regularnośći wierne, w ártykułach woiennych pilne, ná nieprzyiaciele nieuſtraſzone, pełne w kompucie Regimentow y chorągwi ſtánie Woyſko: *Steteruntq́, ſuper pedes exercitus grandis valde nimis.* Użycza łaſki ſwey Duch Boſki Danielowi, áż Daniel od śmierći, nieſłuſznie oſądzoną czyni wolną Zuzannę: Użycza łaſki ſwoiey ná práwowiernych,
Act. 4. ktorych iuż zle oſądzonych od świata każdy twierdził: *quos mundus habuit in deriſum, repleti ſunt omnes Spiritu Sancto*, áż dźiwnym cudem w iednośći wiary, miłośći y nádziei wychwalaią BOGA: *multitudini autem credentium erat cor unum, & anima una*; y ták gdziekolwiek záchodzi w ſtronách iáka kontrowerſya,

iák

iák śię Duch S. z łáſkámi kommunikuie, tám zgoda, pokoy, y iedność kwitnie. Jeſzcze między innymi włáſnośćiami iednę Duchowi S. przypiſuie S. Cyril: *Spiritus S. non eſt acceptor Perſonarum, non enim quærit Status amplitudinem ſed animæ probitatem, neque ut divites efferantur, neq; pauperes animum deijciant, ſed unusquiſq; ſe paret ad Cæleſtis gratiæ ſuſceptionem:* nie ma względu na możność, fortunę, *plus* offerencye, ále tylko patrzy na ſtan duſzy, káżdemu ſię uciekaiącemu naymożnieyſzemu y naylichſzemu udźiela, nikim niegardzi: *non eſt acceptor Perſonarum;* nie przebiera Duch S. w oſobach, nie pátrzy ná wyſokie urodzenie, Dygnitarſtwa, honory, *non quærit ſtatus amplitudinem.* Y tu z tey właſności Ducha S. J. O. Trybunale miarkuy, ieżeli ći Duch S. teyże ſámey udziela włáſnośći, ktory do nierozerwanego czynienia pokoiu między ſtronami, znoſząc nayſzkodliwſzą zárazę, dyſtynkcyą Oſob, według prawa dobrowolnie obowiązałeś ſię Bogu: *Partium controverſias judicabo, recognitionesq; ſuſcipiam divitis & pauperis, amici & inimici, civis & peregrini, diſcrimine ſublato neq; munera accipiam.* Nie rozſzerzam ſię z temi terminami boć w SądachTwoich J.O. Trybunale zámknięte uważam, *in partialitatē* oczy, otwarte káżdemu uſkarżaiącemu ſię uſzy do ſłuchania ſpráwy, podnieſioną myśl do uwagi przenikaiącey *merita cauſarum,* iák świątobliwie, iák pilnie, iák ſpráwiedliwie, iák uważnie, iák mądrze záczą wſzy, w tych ſámych dobrego Sędziego przymiotach kontynuować poſtánowiliśćie, áby co ſłowy y ſercem BOGU przy dobrowolney przyſiędze obiecaliśćie, to rzeczą ſamą we wſzyſtkich punktach wypełniaćie, TrybemOttona Ceſarza ſzukaiący *cum hominibus pacem, cum vitjis bellum,* z ludźmi pokoiu, z wyſtępkami exceſsami według záſługi káry. Nie inſzą tego upátruię przyczynę, tylko że J.O. Trybunale z Duchem Swiętym Sądźiſz Duch S. z Tobą záſiada, Duch Swięty włáſnośći ći ſwoich udziela. Y prawdźi ſię to o Tobie J. O. Trybunale, co Swięty Laur: Juſt: mowi: *Datur Spiritus S. in præſenti ut juſtificet impios, roboret debiles, doceat ignaros, pugnantes adjuvet, cuſtodiat Patientes, erudiat dubios, illuminet intelligentes.* Zſyła łaſki Duch Przenayświętſzy Trybunałowi teráznieyſzemu, áby bezbożnych ukarał, wſparł oſłabiałych, nieumieiętnych nauczył, podparł w krzywdźie ſwoiey Rycerſtwo, cieſzył ćierpliwych, náuczał wątpliwych.

S. Ciril: Ieroſol: Cath: 17.

Tych właſności Ducha S. Sędziowſkiey udzielonych funkcyi naylepiey wydaie ſię w Tobie dowod: *Vita Tribunalis Judicijq; caput* J. W. Mśći Panie Kaſztelanie Kijowſki, MARSZAŁKU Przeświętnego Trybunału Skárbowego. Tobieć to Duch Przenayśw: *Portans ramum Olivæ virentibus folijs* Duch Pokoiu między Bogiem y ludźmi, do ziednoczenia ſerc rozroźnionych Már-

ſzałkowſką láſkę w godnych y dyſtyngwowanych záwſze Anteceſſorow ręku, w tuteyſzym Areopagu kwitnącym, nie bez pożytku wiekopomney pámięći y ſławy, w tym J. O. Kollegium, gdzie Prowincyi Polſkich ozdoby, *faſcibus inſignes & legum culmine fultæ convenere Domus,* gdzie w wybranych oſobach powaga Polſkiego prezentuie ſię Narodu: *Juſtos Curia Conſos vicinæq; colunt veluti miracula gentes,* Tobie mowię J.W. Mći Panie MARSZAŁKU, *ad dirigendam viam pacis* do piaſtowania (rzadkim przykładem) zgodnym oddał głoſem; y oraz ná mieyſcu ſwoim właśćiwych ſobie udźielił áttrybutow. Aleć niedopiero teraz Dárow Ducha S. w Tobie poważamy zgromadzenie, boś cáłym zyciem *Spiritu DEI plenus* Duchem żyiący Boſkim. Znáły ćię J. W. MARSZAŁKU z młodych lat Twoich publiczne ſunkcye,
Ad Eph. 1. Poſelſkie Jzby, Trybunalſkie świątnice: *in omni Sapientia & prudentia.* Znáły w niepokoiu Marſowe obozy nieuſtraſzonego, *ad exemplum virtutis & fortitudinis;* w pokoiu ſławnego Statyſtę, wſzędzie *Judicij ſublime decq virtusq; infracta probatur,* w dzielnych zaſługach Twoich. Mądre Rady, poważne ſentymenta, przezorne myśli, na wſzelkie przypadki rowność umyſłu, mocna w rácyach na dobro Rzeczypoſpolitey konwikcya, zá honor Boſki, y Oyczyſte práwa nigdy nie wygaſły *Zelus,* w niczym nie pcſzlakowana rzetelność, coż probuią w Tobie, ieżeli nie *Spiritu DEI plenum, Spiritu veritatis,* pełnego Ducha Boſkiego, Ducha Práwdy? Záſzczyca ſię Tobą wſpaniałym Senatorem Senat, y w ták poważney Sędziwośći przyznaie, że: *Per te firmatur ſenium juris, priscamq; reſumunt caniciem leges* Zdrowemi rádami Twoiemi wſpiera ſię Oyczyzna, żyią prawa, cáleie wolność. Więc winſzuie ſobie tego ſzczęśćia Przeświętna Trybunalſka Jzba, ktorąś od wielu lat Prezencyą ozdabiał ſwoią, że Tobie *in Directionem* oddana, ktory ſamemi zdolnyś rządzić Národami: *dignus moderari Judice ſenſu.* Winſzuie J. O. Trybunał poważnego Marſzałka, ktorzy ći Sercámi wotuiąc, onychże powierzaią owemi u Daniela ſłowy: *Veni & ſede in medio noſtri, quia Tibi DEUS dedit honorem.* Winſzuią pacyenći, *Te ſitientes juſtitiam* że: *tot Annorum & meritorum Conſul,* to świątobliwośći záſiadaſz *Stallum,* iáko doſkonale wiadomy Prawa. Winſzuięć y iá *Virgam Regni, Virgam directionis,* nie dlatego że ſię teraz w Twoie doſtaie ręce? (boś do iey piaſtowania był záwſze pierwſzym, gdyby nie wrodzona Tobie iey unikała modeſtya) ále że w prágnieniu ſwoim do twych ſię rąk ćiſnąć, dźiś uſpokoiona. Ztąd bárdziey Laſce winſzuię Ciebie, że tá nią dźiś władnie Ręka, ktora w przodkach *utriusq; gentis* piaſtowała *Inſignia.* Ta ręka ktora w ſzacowney krwi złączonych Domow y przednich Jmion zápiſawſzy chárąktery, utrzymuie *Nomina*

mina

mina terrarum tum noſtri fœdera Regni hæc firmat non-feſſa manus. Poydzie tedy w potomne wieki, nigdy nieuſtáiąca ſławá Twych J. W. MARSZAŁKU cnot y zaſług, ktorym doda momentu iáwna káżdemu ſpráwiedliwość Twoia, tym ſenſem: *Vir erat,* (iá przydaię) *Senator & Judex erat, omnibus dotibus, ingeniiq́ ſublimitate clariſſimus, qui in vita quiquid dixit, fecit, ſenſit, aut propoſuit, omnia laude digna.* A że mi do pochwał Twoich nie tá ſzczupła godzina, ále czas długi nie wyſtárczy; więc ći tylko J. W. MARSZAŁKU życzę, niechay ći ten *Scipio* ktory z ſerc przyiáźnych złożony w długim do podpory Oyczyzny wſpiera życiu; niechay ożywiaiący Duch Boſki dla powagi Národu, ozdoby Senatu, náprzykład Rycerſtwu, ná wzor ku Máieſtátom wierności, ku Oyczyźnie práwdźiwey miłośći, ná przykład cnoty y świątobliwośći w długoletnim konſerwuie życiu: *Renovetur ut aquilæ juventus Tua.* Niech ći żyiący Duchem Boſkim J. O. Trybunale do terminu funkcyi Twoiey, á do kontynuacyi w Oyczyznie krzeſeł y honorow áſſyſtuie Ducha S. łaſka, y do uczynienia pokoiu między rozroznionemi ſtronami: *Continuent Superi pleno ſucceſſa favore.* Ja przyſtępuię do konkluzyi: Co zá znáki w nas zá przyśćiem Ducha Swiętego pokoiu z Bogiem.

KONKLUZYA

Dwa znáki ſą przyśćia Ducha Swiętego do nas; ieden pokoy z bliźnim, á drugi pokoy z Bogiem: *Hæc duo certiſſima ſunt ſigna Spiritus S. juſta manſvetudo animi in proximum & vera cordis puritas & humiliatio in DEUM.* Te ſą oczywiſte dowody mięſzkaiącego w nas Ducha S. ſprawiedliwa łáſkawość y iedność ku bliźniemu, y práwdźiwa ſerca pokora ku BOGU. Jeżeli żyieſz kátoliku według BOGA z bliźnim Twoim, według ſpráwiedliwośći, bez wyciągnienia iego ná práwo, precz właſney woli ſwoiey odrzućiwſzy ſkrytą uporczywość; ieżeli w iednośći bez obłudy, w ſzczerośći bez podeyrzenia, w miłośći prawdźiwey bez poſtánowienia krom oczu ná cudze dobro, imię, ſławę, ieżeli w przyiaźni rzetelney bez ukrzywdzenia bliźniego; znák ieſt pewny że mięſzka w tobie Duch Przenayśw: Jeżeli ſerce twoie wolne ieſt od grzechu ćiężkiego, ieżeli pokorne, ieżeli uniżaiące ſię przed Majeſtatem Boſkim, ſtoſuiące ſię przy tym we wſzyſtkim, do woli y dyſpozycyi Boſkiey, bądźże pewny że mięſzka w tobie Duch Swięty. Ale proſzę czyliż ſię te ſkutki czyli znáki w nas znayduią? czyli ieżeli przećiwnie z Bogiem y Bliźnim poſtępuiemy ſobie, może w ſercach náſzych Duch Przenayświętſzy miłą ſobie záłożyć rezydencyą? czyliż proſzę wſzyſcy iednoſtáynie pragniemy, ták wielkiego do nas przyiąć Gośćia? á z przyiętym czyliż ſię długo ćieſzemy, o! moy

moy BOZE! iák wiele złych duchow, maiących práwo do nas, zaſtąpiło ſerc Duchowi S.! ták dalece że dla ſwywolnego y bezprawego życia naſzego nie iáko ſerce naſze odziedziczyli! o! moy BOZE wiele y teraz ſerc ludzkich opánowały te duchy piekielne, dla piekielney z bliźnim záwźiętośći y gniewu! ták że beſpiecznie
2Reg 18 powątpiwać trzebaby o wielu, iáko o Abſalonie powątpiwał Dáwid: *Eſt ne pax puero Abſalon?* nieco odmieniwſzy słowa: *eſt ne pax proximo tuo tecum?* z drugiey ſtrony, czyliż BOG Wſzechmogący poſyłaiąc Ducha Swiętego do wſzyſtkich, tego y owego nie minął, y do tych czas nie miia: *non permanebit Spiritus meus in homine quia caro eſt.* Już tám Duch moy Xiążę światłośći w tego człowieka ſercu przemięſzkiwać nie będzie *non permanebit*, ktore przez bydlęcą práwie zmyślność Xiążę ćiemnośći opanował, śmierdzące álbowiem grzechem wſzetecznym ſerce nie ieſt przybytkiem Ducha Swiętego, nie ieſt to znák pokoiu, ále wiecznego z Bogiem
S. Aug. Mã.c.27 gniewu: *non veni pacem mittere ſed gladium.* Więc słuchaymy rády Auguſtyna S, do przyięćia Ducha S. y łaſk Jego: *Eijce ſpiritũ Diaboli, & ſpiritum mundi hujus, & accipies Spiritum DEI.* Wyrzuć wyruguy świát, wyruguy świát y ciało *Eijce*, wyruguy duchy złe z ſerca, twego: *eijce*, wyrzuć záwziętośći, zdrády, gniewy, paſſye, *eijce*, obmyi ſzczerą pokutą ſerce twoie; będzieſz miał Domownikiem Ducha Swiętego. Duchu Przenayświętſzey ktorego własność ieſt zágniewany Majeſtát Boſki błagać y iednać; przyidź do ſerc wiernych, uczyń ſpokoyny z nich przybytek; poiednay zá ćiętych, oświeć záślepionych, obmyi grzeſznych, dáy pokoy zewnętrzny, day powierzchowny, niech w iednośći do czaſu żyiąc, z Bogiem ſię wiecznie w iednośći ćieſzymy: *Hoſtem repellas longius, pacemq́, dones protinus, Ductore ſic te prævio vitemus omne noxium.*

AMEN.

CENSURA THEOLOGICA

EGo infra ſcriptus præſentes duas Conciones legi, vidi, ac examinavi, cumq́; nihil diſſonũ S. Fidei Orthodoxæq́, repererim, neq́; bonis moribus, imò ad ædificationem, optimi ac Apoſtolici Prædicatoris opere pertrahi animadverterim, dignas luce publicâ cenſui, Datùm in Collegio Noſtro Varſavienſi Scholarum Piarum Anno 1747 Die 7. Menſis Junij.

Laurentius Andreas à S. Roſalia S.
Theologiæ Speculativæ nec non SS.
Canonum Profeſſor.

mpp.

Jmprimatur.

ANTONIVS GRZEGORZEWSKI V. J. D. in Eccleſia Cathedrali Poſnanienſi Archi-Diaconus Vicarius in Spiritualibus & Officialis Generalis Varſavienſis, Abbas Coadjutor Plocenſis.

mpp.